

Top 10 inzet voor realisatie van slimme netoplossingen, 19-8-2022

We staan aan de vooravond van een drastische transformatie van ons energiesysteem met grote maatschappelijke gevolgen. Het huidige systeem is overbelast en niet langer houdbaar. Het is gebouwd op verouderde principes: centraal georganiseerd, gevoed vanuit een aantal omvangrijke opwekcentrales, geproduceerd met fossiele bronnen, altijd beschikbaar en met energielevering via de vrije markt aan consumenten. We moeten toewerken naar een nieuw en toekomst vast energiesysteem.

Het huidige beleid voor energie-infrastructuur focust vooral op uitbreiding en verzwaring van de elektriciteitsinfrastructuur. Dit is absoluut noodzakelijk maar zal pas over een aantal jaar ruimte geven op het net voor nieuwe ontwikkelingen en verduurzaming. Daar komt bij dat uitbreiding en verzwaring van de elektriciteitsinfrastructuur niet altijd maatschappelijk de meest wenselijke oplossing is. Slimme oplossingen, decentraal georganiseerd, kunnen op korte termijn een oplossing bieden voor netcongestie en wij denken dat netbeheerders, rijk en regionale overheden hier gezamenlijk volop moeten inzetten om Nederland niet op slot te zetten. Slimme oplossingen passen daarbij ook bij een lange termijn visie op het energiesysteem.

Om ervoor te zorgen dat we een eerlijk, duurzaam en betrouwbaar energiesysteem ontwikkelen, moeten we toe naar een systeem met duurzame bronnen, energieconversie, meerdere energiedragers, opslag, lokale opwek en andere eigendomsstructuren. We moeten nu en in de toekomst slimmer en efficiënter omgaan met beschikbare netcapaciteit. We moeten op zoek naar oplossingen die gericht zijn op het voorkomen, verminderen of oplossen van transportschaarste op het elektriciteitsnet. Op zoek naar slimme oplossingen in het lokale en regionale energiesysteem voor productie, transport, distributie, omzetting, buffering en opslag van duurzame energie en voor het verschuiven of verdelen van schaarse netcapaciteit. Als provincie hebben we procesmiddelen, capaciteit en competenties georganiseerd en werken we aan het versnellen van aansprekende voorbeelden van slimme netoplossingen en smart energy hubs. Maar om dit snel mogelijk te maken en op te schalen hebben wij ook de volgende inzet van het Rijk en/of ACM nodig.

1. **A: Financiële prikkels:** Ontwikkel financiële prikkels en mechanismen om slimme oplossingen meer rendabel te maken .

Toelichting

Het is mogelijk om via financiële prikkels partijen te stimuleren om meer efficiënt gebruik te maken van de beschikbare netcapaciteit. Te denken valt aan het duurder maken grote aansluitingen. Ook zal het flexibele beprijzen van energie een bijdrage leveren aan balanceren van het net. Daarnaast is het denkbaar dat het Rijk/ACM een prikkel introduceert waarmee de vermeden netkosten van de netbeheerder ingezet kunnen worden voor financiering van slimme netoplossingen.

Wat vragen wij van het Rijk/ACM: financiële prikkels en flexibele beprijzen van energie.

B: Financiële ondersteuning van slimme netoplossingen door subsidies beschikbaar te stellen

Toelichting

Een aansluiting op het net is momenteel “gratis” terwijl slimme oplossingen, zeker in de fase dat deze oplossingen nog ontwikkeld moeten worden, om aanvullende financiering vragen. Bovendien komt de rekening van de slimme oplossing terecht bij de partij die de slimme oplossing implementeert terwijl de aansluiting op het net grotendeels wordt betaald door de netbeheerder en daarmee de maatschappij. Daarmee is het implementeren van slimme oplossingen dus financieel zeer onaantrekkelijk voor bedrijven.

Ook bij slimme netoplossingen gaan de kosten voor de baten uit. Voor de realisatie van een oplossing is een investering in bijvoorbeeld, infrastructuur, apparatuur, batterijen en software nodig. Specifiek mist een subsidie op (grootschalige) batterijopslag. Voor Smart Energy Hubs (decentrale energiesystemen die slimme sturing op de opwek, opslag, conversie en benutting van energie mogelijk maken) is ondersteuning nodig voor de realisatie van grootschalige elektrolyse, productie van groen gas, batterijen, vraagsturing, waterstofopslag en warmte(buffering). Deze combinatie van energie(dragers) is nodig om tot een energiemix te komen die passend is bij de toenemende energievraag. Opslag, conversie en andere flexibiliteitsmiddelen in het energiesysteem kunnen bijvoorbeeld gestimuleerd worden door aanpassing van de energiebelasting en door middel van subsidie (aanpassing SDE++). Belangrijk aandachtspunt daarnaast is dat er nog geen business case is voor slimme netoplossingen. Voor grootschalige batterijen is die er wel, en marktpartijen springen daar nu actief in (NB dit kan problemen op de lagere netten veroorzaken).
Wat vragen wij van het Rijk: subsidies beschikbaar stellen voor slimme netoplossingen.

2. **Smart Energy Hubs in nationaal beleid:** neem smart energy hubs op in het nationaal beleid gericht op het energiesysteem van de toekomst

Toelichting

Noord-Holland heeft procesmiddelen en competenties georganiseerd om de ontwikkeling op gang te brengen van demonstratieprojecten voor Smart Energy Hubs. Onder Smart Energy Hubs verstaan wij decentrale energiesystemen die slimme sturing op de opwek, opslag, conversie en benutting van energie mogelijk maken. Het Rijk is nodig voor opschaling van de demonstratieprojecten tot een breed toegepaste praktijk. Dit is noodzakelijk gezien de omvang van de netcongestie-opgave en de potentie van bedrijventerreinen. Het nationale belang van Smart Energy Hubs, als extra spoor naast verzwarende van het elektriciteitsnetwerk, de uitbreiding van warmte-infrastructuur en de bouw van waterstofinfrastructuur, rechtvaardigt in onze ogen een volwaardige plek in het rijksbeleid. In eerste instantie in het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE). Daarna in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK).

Wat vragen wij van het Rijk: financiële ondersteuning van Smart Energy Hubs, wijs locaties aan voor Smart Energy Hubs en neem deze projecten mee in het MIEK

3. **Data:** verbeter de toegang tot data voor overheden en maak datadelen mogelijk

Toelichting

Voor het bedenken en realiseren van een slimme netoplossing is de uitwisseling van data over energie-opwek en -verbruik noodzakelijk. De huidige elektriciteitswet en privacywet staan dit in de weg. Regionale overheden willen zicht hebben op de zgn. wachtrij, de aanvragers en bezitters van grote aansluitingen en de bijbehorende profielen om samen met de netbeheerders actief met hen in gesprek te gaan over mogelijke oplossingen.

Wat vragen wij van het Rijk: maak het delen van dat vooruitlopende op de nieuwe energiewet mogelijk.

4. **Flexibiliteit:** maak flexibiliteit in contractvormen en -tarieven mogelijk

Toelichting

Het huidige systeem van transportcontracten is rigide. Energieleveranciers en -afnemers kunnen niet inspelen op fluctuaties in netbenutting. Om netbenutting lokaal te optimaliseren zijn slimme transportovereenkomsten en variabele transporttarieven nodig. Een voorbeeld van slimme transportovereenkomsten zijn de zgn. non-firm ATO's. In de toekomst kunnen

ook andere contractvormen ontstaan die het netwerk efficiënter maken. Deze nieuwe vormen tussen netbeheerder en klant zijn momenteel niet toegestaan (bijvoorbeeld een 'niet gegarandeerde aansluiting') of zijn nog niet beschikbaar (bijvoorbeeld 'tijdsafhankelijke' contracten). In de nieuwe energiewet zal hiervoor meer ruimte ontstaan maar naar verwachting zal het nog enkele jaren duren voordat deze wet in werking treedt. *Wat vragen wij van het Rijk/ACM; maak flexibiliteit vooruitlopend op de nieuwe energiewet nu al mogelijk via experimenteerruimte en gedoogconstructies.*

5. Biedt **experimenteerruimte** en geef een formele rol aan de TenneT en regionale netbeheerders voor slimme oplossingen.

Toelichting

De elektriciteitswet staat niet toe dat regionale netbeheerders alle slimme oplossingen realiseren (bijv. het toepassen van opslag en conversie van energie mag niet worden uitgevoerd door netbeheerders). Daardoor is er geen partij die de verantwoordelijkheid draagt voor flexibiliteit in het elektriciteitsnet. De energiewet legt belemmeringen op aan realisatie van collectieve oplossingen waarbij binnen een afgesloten systeem -virtueel of fysiek- tussen bedrijven onderling de beschikbare capaciteit optimaal wordt verdeeld). Dit belemmert de realisatie van slimme netoplossingen.

Wat vragen wij van het Rijk: geef de netbeheerders het mandaat om te investeren in opslag en omzetting als de net efficiëntie daarmee wordt verbeterd. Wijs de netbeheerders aan als partij die het initiatief neemt om slimme oplossingen te onderzoeken en te implementeren (voor en achter de meter).

6. Maak het toepassen van het **"use it or lose it"** principe versneld mogelijk

Toelichting

Ontwikkel "use it or lose it" niet alleen voor nieuwe contracten, maar ook voor bestaande. Met het use-it-or-lose-it principe kan onderbenutte contractcapaciteit worden herverdeeld. Daarnaast willen we voorkomen dat er 'administratieve congestie' ontstaat doordat bedrijven zich genoodzaakt voelen grotere aansluitingen aan te vragen dan hetgeen ze op dat moment werkelijk nodig hebben. Tegelijkertijd is het wel verstandig om vooruitplannen van grote partijen mogelijk te maken, zodat ook de netbeheerder zicht heeft op de toekomstige vraag naar transportcapaciteit. Betalen voor een grote aansluiting met ingroeipad kan een optie zijn en biedt flexibiliteit wanneer andere partijen tijdelijk de restcapaciteit kunnen benutten.

Wat vragen wij van het Rijk/ACM: maak het use-it-or-lose-it principe mogelijk vooruitlopend op de inwerkingtreding van de nieuwe energiewet.

7. Ga flexibeler om met het **"first come first serve"** principe

Toelichting

We vragen als regio ruimte om een maatschappelijke afweging te kunnen maken in de volgorde van klantaansluitingen. Wij willen voorrang geven aan aansluiting van initiatieven die het net ontlasten (bijvoorbeeld batterijen, productie van groene waterstof met stroom dat niet op het net gezet kan worden) en aan initiatieven die aantoonbaar een oplossing kunnen bieden (technische scholen). Ook vragen we om bedrijven te belonen die meewerken aan flexibiliteit in het energiesysteem, door het first come – first serve principe los te laten voor (collectieve) oplossingen die geen extra transportruimte van het elektriciteitsnet vragen. En geef voorrang op aansluiting van essentiële functies (ziekenhuizen, scholen en gemalen die essentieel zijn voor waterveiligheid).

Wat vragen wij van het Rijk/ACM: werk alternatieve constructies uit die passen binnen het Europese kader cq het non-discriminatoire principe.

8. Zet in op **voorbeeldprojecten** voor Energie Hubs en Smart Grids en ontwikkel **blauwdrukken voor oplossingen**

Toelichting

De eerste projecten voor Energy Hubs en Smart Grids zijn in ontwikkeling maar er is behoefte aan meer kennis, expertise en voorbeeldprojecten. De juridische afspraken die afnemers en aanbieders van energie in zo'n hub met elkaar onderling maken en afspraken die met netbeheerders worden gemaakt zijn cruciaal.

Wat vragen wij van het Rijk: Stel capaciteit beschikbaar om voorbeeldprojecten te ontwikkelen voor smart grids (woningbouw, bedrijventerreinen, RES, agrarische sector) en ontwikkel blauwdrukken voor smart grids op bedrijventerreinen (incl. standaard samenwerkingscontracten en contracten met de netbeheerders die aan nationale wetgeving voldoen).

9. **Organiseer meer ruimte** ten aanzien van onzekerheden bij netuitbreidingen

Toelichting

De energietransitie en economische ontwikkeling gaan razend snel. Het is belangrijk dat gemeenten en provincies inzichtelijk maken wat de ambities zijn zodat netbeheerders de netten op tijd en op maat kunnen ontwerpen en uitleggen. Overheden dragen door middel van integraal programmeren van de energie-infrastructuur van de toekomst bij aan het inzichtelijk maken van deze ontwikkelingen. Dit kan knellen met de eisen die door de ACM worden gesteld aan doelmatigheid van netinvesteringen maar gezien de huidige krapte op de netten en de maatschappelijke problemen die dit veroorzaakt is dit noodzakelijk.

Wat vragen wij van het Rijk: Geef de netbeheerder de mogelijkheid om proactief en robuust (dwz rekening houdend met de ambities en geplande ruimtelijke ontwikkelingen) de netten uit te breiden.

10. Stimuleer dat **bestaande woningbouw** efficiënt omgaat met beschikbare netcapaciteit bij de verduurzamingsopgave.

Toelichting

Met het volle stroomnet is het belangrijk om slim te verduurzamen van vastgoed. Waar netbeheerders vroeger meer dan 100 woningen aansloten op één kabel, passen er tegenwoordig vaak slechts 25 woningen op één kabel. Dit komt door het toenemende stroomverbruik door gasloos bouwen, zonnepanelen en elektrisch vervoer. Door slimme toepassing zoals batterijen en slim laden kan de noodzaak voor meer infrastructuur worden beperkt. Er zijn goede voorbeelden in het land waar dit soort innovaties worden toegepast. De provincie Noord-Holland gaat binnenkort onderzoek doen naar de meerwaarde van buurtbatterijen. Opschaling is nodig om te voorkomen dat de verduurzaming van woningbouw wordt vertraagd.

Wat vragen wij van het Rijk: Neem de inpassing van woningen in de infrastructuur op binnen TKI Urban Energy en de TKI Bouw.